

INTEGROVANÁ STRATEGIE ROZVOJE EKOREGIONU ÚHLAVA

**Zpracovatelé:
Regionální rozvojová agentura
Plzeňského kraje, o.p.s.;
Centrum pro komunitní práci
Západní Čechy;**

OBSAH:

SITUAČNÍ ANALÝZA EKOREGIONU ÚHLAVA	3
1. POLOHA A PŘÍRODNÍ PODMÍNKY	4
1.1. <i>Poloha, vnější vztahy</i>	4
1.2. <i>Přírodní podmínky</i>	4
1.3. <i>Využití krajiny</i>	5
2. OBYVATELSTVO A OSÍDLENÍ	6
2.1. <i>Obyvatelstvo</i>	6
2.2. <i>Sídelní struktura</i>	7
2.3. <i>Byty a bytová výstavba</i>	8
3. OBČANSKÁ VYBAVENOST	9
3.1. <i>Školství</i>	9
3.2. <i>Zdravotnictví</i>	10
3.3. <i>Sociální péče</i>	10
3.4. <i>Kultura a sport</i>	11
3.5. <i>Spolky a zájmové organizace</i>	12
4. DOPRAVA A TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA	12
4.1. <i>Doprava</i>	12
4.2. <i>Technická infrastruktura</i>	13
5. EKONOMIKA	15
5.1. <i>Ekonomická výkonnost</i>	15
5.2. <i>Struktura ekonomické základny</i>	15
5.3. <i>Zemědělství a lesnictví</i>	16
5.4. <i>Průmysl</i>	17
5.5. <i>Trh práce</i>	18
6. CESTOVNÍ RUCH	18
6.1. <i>Přírodní předpoklady</i>	19
6.2. <i>Kulturně – historické předpoklady</i>	19
6.3. <i>Materiálně technická základna</i>	19
7. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	20
7.1. <i>Voda</i>	20
7.2. <i>Ovzduší</i>	21
7.3. <i>Nakládání s odpady</i>	21
7.4. <i>Chráněná území</i>	21
SWOT ANALÝZA EKOREGIONU ÚHLAVA	22

SITUAČNÍ ANALÝZA EKOREGIONU ÚHLAVA

1. Poloha a přírodní podmínky

1.1. Poloha, vnější vztahy

Ekoregion Úhlava se nachází v západních Čechách v okrese Klatovy. Z hlediska administrativně-správní hierarchie spadá do Plzeňského kraje (dle ústavního zákona č. 347/1997 Sb.). Jeho jádro je tvořeno územním obvodem pověřeného úřadu Nýrsko, severovýchodní část Ekoregionu (Strážovsko, Janovice nad Úhlavou) spadá pod území pověřeného úřadu Klatovy.

Zájmové území se rozkládá v západní periférii okresu Klatovy. Jeho periferní poloha nabývá na významu se zvyšujícím se řádem administrativně-správního celku, to znamená v rámci VÚSC Plzeňský kraj, dále pak v rámci ČR. Jeho jihozápadní hranice je zároveň státní hranicí mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo, resp. mezi Čechami a Bavorskem. Výše zmíněné se jeví jako velmi důležité při posuzování možného potenciálu rozvoje Ekoregionu.

Na severozápadě sousedí Ekoregion s okresem Domažlice, jihozápadní hranici tvoří již zmíněná státní hranice se SRN (vládní kraj Bavorsko-Horní Falc, okres Cham). Zbývající část území sousedí s obcemi okresu Klatovy.

Vztahy uvnitř Ekoregionu a jeho vazby s okolím jsou různě intenzivní z hlediska jejich vymezení. Je nutné zdůraznit, že převážná část zájmového území má charakter nodálního regionu s přirozeným centrem Nýrsko. Severovýchodní část (Strážovsko, Janovicko) vzhledem k její geografické poloze má vazby i směrem na Klatovy.

Nejvýznamnější vazby Ekoregionu do centra vyššího řádu jsou na okresní město Klatovy a dále pak na západočeskou metropoli Plzeň. Je však nutno zmínit i existenci vazeb na města Domažlice, Sušice, Kdyně a Železná Ruda. I přes výše zmíněnou existenci bariér jsou důležité vazby na sousední Bavorsko (pracovní příležitosti – „pendleři“, turistika – cyklotrasy, koupání).

Pro dopravní propojení Ekoregionu je důležitá silnice II. tř. č. 191 (Klatovy – Janovice nad Úhlavou – Nýrsko – Chudenín – silniční hraniční přechod Sv. Kateřina). Dále pak navazující silnice II. tř. č. 190 (Nýrsko – Hojsova Stráž – Železná Ruda). Ekoregion protíná železniční trať č. 183 (Plzeň – Klatovy – Železná Ruda).

Jihovýchod území spadá pod území Chráněné krajinné oblasti Šumava (CHKOŠ).

Při celkovém hodnocení polohy lze konstatovat, že nevýhodná periferní lokalizace Ekoregionu v rámci ČR, bude do budoucna ve stále větší míře kompenzována výhodami blízkosti hranice s Bavorskem (viz. přeshraniční spolupráce Euroregionu Šumava – Bavorský les – Mühlviertel).

1.2. Přírodní podmínky

Ekoregion Úhlava je tvořen rozmanitým reliéfem, který je podmíněn litologickým podložím. Právě tato skutečnost umožnila, aby se zde vyvinuly pestré biocenózy, které jsou velkým pozitivem při hodnocení sledovaného území. Nejvyšším bodem je hraniční vrch Ostrý 1280 m.n.m., nejnižším pak hladina Úhlavy u Janovic nad Úhlavou cca 430 m.n.m.

Z geomorfologického hlediska patří jižní část Ekoregionu do Šumavské subprovincie, dělené na oblasti Českoleská podsoustava a Šumavská hornatina. Tyto oblasti jsou děleny dále na následující celky: Všerubská vrchovina (podcelek Jezvinecká vrchovina), Šumava (podcelek Železnorudská hornatina, okrsek Královský hvozď) a Šumavské podhůří (podcelek Strážovská vrchovina). Ze severu do území zasahuje jižní výběžek poberounské subprovincie, která se dále dělí na oblast Plzeňské pahorkatiny, celek Švihovské vrchoviny, podcelek Klatovské kotliny a okrsek Janovického úvalu.

Při hodnocení geologické stavby je nutno zmínit, její poměrnou pestrost, která je způsobena tím, že území leží v oblasti kontaktu tří odlišných geologických komplexů. Jedná se o Moldanobikum, Kdyňský bazický komplex a Středočeský pluton. Vedle různých metamorfovaných hornin převažují krystalické břidlice (rula, svor), vrcholové partie jsou tvořeny převážně svory.

Atraktivitu Ekoregionu jistě zvyšuje i to, že jím probíhá hlavní evropské rozvodí pomoří Severního a Černého moře (hřeben Královského hvozdu). Hydrologický režim území ovlivňují místní klimatické podmínky a georeliéf. Hlavní hydrologickou osou území je řeka Úhlava, která pramení na západním svahu Pancíře. Na řece byla v roce 1969 vybudována přehradní nádrž, sloužící jako zásobárna pitné vody. Ekoregion je protkán řadou menších vodních toků (Městišský potok, Strážovský potok, Zelenský potok, Chodská Úhlava atd.) a rybníků. Podzemní zdroje vody patřící do krystalinika povodí Úhlavy, resp. Horní Vltavy jsou poměrně bohaté a mají vysokou kvalitu, jsou zahrnuty do chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV), která má shodnou hranici s CHKO Šumava.

Z hlediska klimatických poměrů je území zahrnuto do mírně teplé oblasti, jihozápadní partie nejvyšších poloh, potom do chladných oblastí. téměř 50% synoptických situací je ovlivněno západním prouděním s výraznou oceanitou. Převládá oceánské proudění s dostatečným množstvím srážek (vrcholové partie přesahují 1200 mm.).

Pedologické složení je následující: půdní druhy – kambizem, pseudogleje, podzoly a hnědé lesní půdy. Jinak převažují střední až lehké půdy, v údolních nivách se zvýšeným procentem hlinitých příměsí, ve vrcholových partiích se vyskytují mělké půdy.

Velkým přírodním bohatstvím Ekoregionu jsou lesní porosty, s hojným výskytem zvířeny. Z jeho celkové rozlohy cca 18 tis. ha, zaujímají lesní komplexy zhruba 10 tis. ha. Z 90% převažují smrkové monokultury. Pro udržení krajinné rovnováhy je nutná demonokulturizace lesních porostů (výsadba původních druhů).

1.3. Využití krajiny

Území Ekoregionu Úhlava je tvořeno poměrně rozmanitou krajinou s prvky blízkými původnímu složení. Podíl lesních ploch přesahuje 50% rozlohy území (cca 10 tis. ha), jejich velká rozloha představuje cenné bohatství Ekoregionu a spolu s pestrým reliéfem jsou velkým potenciálem v budoucím rozvoji území.

Podíl zemědělské půdy oproti níže položeným územím je nesrovnatelně menší, obhospodařované plochy nedosahují takových výnosů jako v oblastech s intenzivním zemědělstvím. Údržba a obhospodařování těchto lokalit je však důležitá pro zachování stability krajiny.

Podíl vodních ploch s porovnáním s předešlými plochami je nesrovnatelně menší. Přesto tvoří důležitou součást krajiny, jak z hlediska jejich využití, tak tím, že jejich existence zvyšuje atraktivitu krajiny celého Ekoregionu.

V současné době se ve sledovaném území žádné nerostné suroviny netěží, dříve se těžilo v Kdyňském – bazickém komplexu zasahujícím severovýchod regionu.

Využití krajiny zemědělskou, průmyslovou a jinou lidskou činností je limitováno existencí CHKO a CHOPAV Šumava. Přístup k jakémukoliv přetváření současného stavu krajiny, musí být pečlivě zvážen, neboť tvoří největší bohatství a atraktivitu regionu.

2. Obyvatelstvo a osídlení

2.1. Obyvatelstvo

V Ekoregionu Úhlava žije cca 10 500 obyvatel. Celá oblast patří do pásu řídké zalidněných okresů podél bývalé železné opony. Tento fakt je způsoben periferní polohou sledovaného území (rozsáhlé lesní porosty, členitý reliéf, velká vzdálenost k centrům vyššího řádu), a dále pak poválečnými událostmi (deportace německého obyvatelstva, vytvoření hraničních pásem atd.), které zapříčinily pokles populace a změnu její struktury. Přesto je však současná věková struktura obyvatel Ekoregionu poměrně příznivá (viz níže). Dále je nutné zmínit obecně nízkou vzdělanostní úroveň populace a vysoký podíl věřících obyvatel.

Hustota zalidnění v Ekoregionu činí 58 ob./ km², což je hluboko pod průměrem České republiky i Plzeňského kraje, přesto však lze nalézt území z nižší hustotou osídlení (viz okres Tachov). Pro srovnání: okres Klatovy – 46 ob./ km², okres Tachov (nejnižší hustota obyvatel na km² z okresů ČR) - 37 ob./ km², Česká republika – 131 ob./ km².

Vývoj počtu obyvatel měl od roku 1869 stoupající tendenci až do posledního předválečného sčítání obyvatel v roce 1930. V poválečných letech vlivem odsunu německého obyvatelstva dochází k prudkému poklesu počtu obyvatel. Následně, v dalších letech až do roku 1970, má počet bydlících v Ekoregionu vzestupný trend, poté dochází k malému úbytku počtu bydlících (roste však Nýrsko na úkor ostatních). Nepatrný nárůst obyvatel za poslední desetiletí zapříčinilo kladné migrační saldo, neboť přirozenou měnou obyvatelstva docházelo k jejich úbytku.

Co se týče věkové struktury obyvatelstva je situace překvapivě příznivá. Ve sledovaném území žilo 1 800 obyvatel v předproduktivním věku (což činí 23,4%), 4 571 obyvatel v produktivním věku (58,5%) a 1 399 (18,1%) obyvatel v poproduktivním věku. Při srovnání indexu stárí (počet ob. do 15 let na 100 ob. v poproduktivním věku) Ekoregionu - 128, okresu

Klatovy – 90 a České republiky – 102 je patrná převaha obyvatel ve věku 0-14 nad věkovou kategorií 60 let a více. I když uváděné ukazatele jsou k datu posledního sčítání obyvatel (1991) a za poslední dekádu dochází ke snižování hodnoty indexu stáří (nárůst kategorie 60 let a více), je třeba hodnotit tento demografický ukazatel příznivě a dále se snažit zabránit emigraci mladých lidí z Ekoregionu vytvořením vhodných životních podmínek.

Tabulka č.1.

Školní vzdělání bydlícího obyvatelstva ve věku 15 a více let				
Území	Podíl osob s nejvyšším dokončeným stupněm vzdělání (%)			
	základní	vyučení	středoškolské	vysokoškolské
Česká republika	33,1	35,4	22,8	7,2
Plzeňský region	33,1	36,0	23,3	6,3
Ekoregion Úhlava	38,9	39,4	18,8	3,0

Příčinou nadprůměrně vysokého podílu obyvatelstva se základním vzděláním v Ekoregionu Úhlava je velký podíl výroby bez velkých požadavků na kvalifikaci (zemědělství, průmysl). Ekoregion má ve srovnání s Českou republikou a Plzeňským regionem velmi nízký podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva. Malý počet kvalifikovaných osob lze vysvětlit periferní polohou a absencí velkého sídla vážícího na sebe větší objem služeb, které vyžadují kvalifikovanou a vysoce kvalifikovanou pracovní sílu. Zjištěná vzdělanostní struktura je i důsledkem migrace vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva za pracovními příležitostmi do velkých měst (Plzeň, Praha).

Důležitým demografickým ukazatelem z hlediska vztahu a vazbám ke svému okolí je religiozita obyvatelstva. Náboženské vyznání se publikovalo při sčítání v roce 1991 poprvé od roku 1930 (vliv bývalého totalitního režimu). Podíl věřících obyvatel v Ekoregionu je poměrně vysoký, což je důležitý fakt pro zachování a zvýšení sociální a sídelní stability. K náboženské víře se v ČR přihlásilo 36% obyvatel. Okres Klatovy, který patří mezi okresy s nejvyšším podílem věřících, má tuto hodnotu 55%. Vysoká míra věřících (zvláště na Strážovsku), se jeví jako dobrý předpoklad pro udržení a zvýšení identity celého území. Rozdíly v podílu věřících (viz graf č.4.) obyvatel v jednotlivých obcích Ekoregionu jsou způsobeny vyšším podílem původního obyvatelstva, starší věkovou strukturou populace a více rozdrobenou sídelní strukturou na Strážovsku, než v ostatních obcích Ekoregionu.

2.2. Sídelní struktura

Ekoregion Úhlava je periferní území s rozdrobenou sídelní strukturou, jeho přirozeným centrem je Nýrsko, které je svojí rozlohou a hlavně počtem obyvatel (cca 60% obyv. Ekoregionu) zařazené jako hlavní rozvojové sídlo s rozhodující koncentrací socioekonomických aktivit. Velká rozdrobenost sídelní struktury je dána historickým vývojem, který se přizpůsoboval členitosti a rozmanitosti reliéfu.

Ekoregion tvoří 7 obcí jako správní jednotky a 55 částí obcí (základní sídelní jednotky). Na 1 obec připadá 8,2 základních sídelních jednotek. Pro srovnání: okres Klatovy - 5,4; Česká republika - 3,5. Tato sídelní rozdrobenost, nízký stupeň urbanizace a plošně málo

kompaktní bytová zástavba se zprostředkovaně jeví jako znevýhodňující faktor rozvoje a působící jako značná zátěž ve vynakládání veřejných prostředků, zejména na dopravní a technickou infrastrukturu.

Urbanistická struktura sídel má převážně venkovský charakter ve kterém je zachována dřívější struktura osídlení. Vyjimku tvoří Nýrsko, jehož urbanistická struktura byla pozměněna výstavbou panelových domů a dalších objektů v sedmdesátých a osmdesátých letech.

Při diferenciaci jednotlivých sídel je nutné vyčlenit jejich základní funkce: obytnou, pracovní a obslužnou. Tyto funkce se s postupným vývojem změn odvětvové struktury ekonomiky postupně mění. Sídla, která dříve plnila také pracovní funkci (zemědělství), se dnes stávají jen obytnými vesnicemi. Pracovní a obslužnou funkci (služby, sociální péče, zdravotnictví, školství, sport, částečně kultura) pro 80% obyvatel Ekoregionu zastává Nýrsko. Subregionální centrum Strážov a Janovice nad Úhlavou, ležící v severovýchodní části území, má pracovní funkci pro obyvatele sídel spadajících pod jeho obecní úřad. Obslužná funkce Strážova je nepatrná a sledované území má silné vazby (vzhledem k vzájemné geografické poloze) směrem na Janovice nad Úhlavou, respektive na Klatovy. U většiny ostatních malých sídel převažují obytné funkce. Při silném vlivu nepříznivých rozvojových tendencí (nedostatečná dopravní obslužnost, nedostatečně vyvinutá technická infrastruktura apod.) může dojít k postupné ztrátě obytné funkce, tzn. k zániku některých obcí a sídel. V tomto smyslu jsou nejvíce ohrožena nejmenší sídla na periferii území.

2. 3. Byty a bytová výstavba

Z celkové struktury bytového fondu na území celého Ekoregionu převládají byty v rodinných domcích. V Nýrsku je větší míře zastoupena výstavba bytových domů panelovou technologií, některé z nich však vyžadují nezbytnou rekonstrukci. Počet trvale obydlených bytů v celém území činí 3 772, necelá pětina z nich je ve vlastnictví obcí. Průměrné stáří bytového fondu činí 50 let, jeho kvalita je poměrně uspokojivá.

V souvislosti s úplným zastavením výstavby nových bytů v poslední dekádě, dochází k situaci, kdy poptávka po bydlení výrazně převyšuje nabídku (obce nedisponují dostatečnou nabídkou nájemního bydlení a na výstavbu nových obecních bytů nejsou potřebné finance). Touto situací je nejvíce ovlivněna mladá generace. Do budoucna bude nutné realizovat výstavbu obecních nájemních bytů, která je spolu s vytvořením nových pracovních míst důležitá pro udržení a přilákání mladých lidí do regionu. Tyto aktivity jsou velmi důležité pro celkový rozvoj Ekoregionu.

Další problém výstavby tkví v majetkových vztazích na pozemky, určené územním plánem na bytovou výstavbu a jednak opětovným nedostatkem financí ze strany obcí na zavedení infrastruktury k případným parcelám. Mezi problémy při výstavbě nových bytů patří také konflikt zájmů mezi obcemi a dalšími možnými investory a CHKO a CHOPAV Šumava. I přesto však existuje snaha obcí nabídnout odpovídající parcely ke stavbě rodinných domů. Tyto aktivity jsou především orientovány pro příliv mladých lidí a pro stabilizaci stávajícího stavu v Ekoregionu.

V současné době je rozestavěno cca 60 nových bytů, jedná se většinou o byty v rodinných domcích.

V celém Ekoregionu je poměrně velký počet objektů využívaných jako rekreační chalupy, které slouží k celoroční rekreaci.

3. Občanská vybavenost

3.1. Školství

System vzdělávací soustavy je v Ekoregionu zastoupen jen úrovní mateřských a základních škol. Za vyšším stupněm vzdělání je nutno vyjíždět za hranice Ekoregionu.

Ve sledovaném území je 6 mateřských škol. Jejich kapacita je plně dostačující. Problémem se jeví dopravní dostupnost do těchto zařízení z odlehlejších a izolovaných míst Ekoregionu.

Dále zde fungují 4 úplné základní školy. Základní umělecká škola je v Nýrsku, zaměřená na hudební, taneční a výtvarný směr. I zde je třeba zmínit nedostatečnou dopravní dostupnost z některých částí Ekoregionu. Pro zlepšení dostupnosti mateřských a základních škol, hlavně dětem z periferních oblastí Ekoregionu, je nutné harmonizovat četnost a návaznost spojů veřejných přepraveců.

Ekoregion Úhlava má dostatečně vybudovanou síť mateřských a základních škol. Počet dětí navštěvujících tato zařízení vyhovuje jejich současným kapacitám. Ohrožením dalšího fungování těchto zařízení by mohl být nepříznivý demografický vývoj s klesajícím počtem dětí.

Základní školy již delší dobu spolupracují s partnerskou školou v bavorském Lamu. K prohlubování těchto aktivit však není na české straně dostatek financí. Přesto je nutné současné vzájemné vztahy zachovat a zaměřit se na získání prostředků pro zlepšení partnerské spolupráce a komunikace, která by vedla ke zvýšení úrovně školství v Ekoregionu.

Sledované území nedisponuje žádným školským zařízením středního a vyššího stupně. Největší počet studentů středních škol dojíždí do okresního města Klatovy, dále následuje Plzeň, Domažlice, Kdyně, Horažďovice a Sušice. Nedostatečná nabídka studijních i učňovských oborů v blízkém okolí Ekoregionu, spolu se špatnou dopravní obsluhou vedou k nutnosti internátního ubytování studentů. Mladí a kvalifikovaní lidé ztrácejí vztah k Ekoregionu a zvyšuje se jejich odliv. Řešením situace je optimalizace středního školství celého okresu a kraje s cílem přizpůsobit rozmístění a skladbu vyučovaných oborů na středních školách a středních odborných učilištích potřebám trhu práce s ohledem na menší území než je okres.

V Nýrsku existuje dům dětí a mládeže, který vyvíjí poměrně aktivní činnost při organizaci zájmových kroužků, jazykových kurzů a pomáhá při hlídání malých dětí v dopoledních hodinách.

Pro zvýšení celkové kvality vzdělávacího systému je nutné zintenzivnění vzájemné spolupráce a koordinace všech aktivit zúčastněných subjektu (MŠ, ZŠ, ZŠÚ, DDM, kulturní dům, sportovní organizace, zájmové spolky atd.).

3.2. Zdravotnictví

Území Ekoregionu je pokryto základní sítí zdravotnických zařízení (obvodní lékař, dětský lékař, stomatolog). Stálé lékařské ordinace v Ekoregionu jsou lokalizovány v Nýrsku. Jedná se o privátní praxe tří obvodních lékařů, tří stomatologů, dětského lékaře a gynekologa. V Nýrsku je poskytována nepřetržitá pohotovostní služba. Velice důležitou roli v systému zdravotnictví v Ekoregionu hraje existence rychlé záchranné služby, která byla zřízena Městským úřadem v Nýrsku, na jejím financování se dále podílely obce Dešenice a Železná Ruda.

Dalším zdravotnickým zařízením jsou občasné ordinace obvodního, dětského a zubního lékaře ve Strážově. Aby zdejší privátní lékaři dosáhli určité míry rentability (dostatečný počet registrovaných pacientů) bylo nutné rozdělit ordinační dny mezi obce Strážov a Janovice nad Úhlavou a Běšiny.

V Ekoregionu Úhlava jsou lokalizovány tři lékárny (Nýrsko, Janovice, Strážov).

Určitým problémem při poskytování zdravotních služeb obyvatelstvu je jejich špatná dopravní dostupnost s odlehlých sídel. Tato situace je částečně řešena existencí sanitních vozů privátních přepravců, které jsou převážně využívány občany se sníženými zdravotními schopnostmi a slouží k jejich přepravě do místních zdravotnických zařízení a dále pak do specializovaných pracovišť v centrech vyššího řádu.

Nejužší vazby Ekoregionu za vyššími lékařskými službami jsou vedeny na okresní město Klatovy s nemocnicí a poliklinikou (zřizovatel OkÚ Klatovy) s počtem 484 lůžek (existence oborů – ARO, chirurgie, interna, pediatrie, gynekologie a porodnictví, ortopedie, urologie, neurologie, oční lékařství, ORL, TRN a psychiatrie. Určité vazby existují také na nemocnici v Horažďovicích a v Sušici. Za vysoce specializovanými lékařskými službami je nutno dojíždět do Plzně, případně Prahy.

Rozmístění existujících lékařských zařízení v Ekoregionu jejich kapacita a dosažitelnost hierarchicky vyšších zdravotnických zařízení se jeví jako dostatečné.

3.3. Sociální péče

Na stále se zvyšující podíl obyvatel v poproduktivním věku, bude důležité reagovat odpovídající úrovní sociální péče. Jediným zařízením tohoto druhu v Ekoregionu je Pečovatelská služba (zřízená Městským úřadem v Nýrsku), která je lokalizována v objektu, v němž jsou vyhrazené bytové jednotky pro seniory. Občanům bydlícím v těchto bytech se dostává pomoci typu nákupů, dovozu obědů, úklidu, praní prádla atd. Nejedná se tedy o klasickou ústavní péči. Zmíněná pečovatelská služba je také mobilní a tudíž je poskytována nejenom starším obyvatelům celého Ekoregionu, ale i ostatním obcím (Železná Ruda). Většina ostatních potřebných sociálních zařízení je lokalizována v Klatovech. Kapacita bytů vyhrazených pro starší obyvatele v současné době uspokojuje poptávku. V celém Ekoregionu však chybí zařízení typu domova důchodců (finačně dostupné ubytování s lékařskou péčí a stravováním).

Do budoucna, s přibývajícím počtem obyvatel v poproduktivním věku, bude nutno zaměřit důraz na budování zařízení pro tyto občany, neboť už dnes počet žádostí převyšuje kapacity. Limity pro rozvoj zmíněných zařízení však představují nedostatečné finanční prostředky obcí. Tento problém má však republikový rámec a musí být řešen za pomoci státu. Celý systém sociální péče musí být koordinován nejenom mezi jednotlivými subjekty, ale i se systémem zdravotní péče.

V Ekoregionu Úhlava je lokalizován Ústav sociální péče pro mentálně postiženou mládež s celoročním provozem a nadokresní spádovostí (Bystřice nad Úhlavou).

3.4. Kultura a sport

Kvalita kulturních zařízení (myšleno jako fyzická kvalita budov a interiérů), frekvence kulturních akcí a hlavně celková koordinace a propagace kulturního a společenského života má v území regionu nedostatky.

V celém zájmovém území je 7 kulturních domů, které zahrnují 8 společenských sálů. Z převážné většiny se jedná o vesnické kulturní domy vybudované v minulém režimu, které mají v současné době nevalný technický stav. Přísnější kritéria, týkající se technického stavu budovy, splňuje jen kulturní dům v Nýrsku, který je obecním majetkem. Jeho údržbu a provoz zajišťuje současný pronájemce. Forma pronájmu byla stanovena smlouvou a současný uživatel musí během roku uspořádat dohodnutý počet kulturních akcí (plesy, koncerty atd.). I v ostatních obcích jsou kulturní domy v majetku obcí, které je buďto pronajímají nebo spravují sami. Ve Strážově se objekt kulturního domu stal předmětem majetkoprávního sporu mezi Obcí sokolskou a obecním úřadem.

Pro nízkou návštěvnost a z ní pramenící nerentabilitu, bylo zrušeno jediné kino v území Ekoregionu Úhlava, v Nýrsku. Nízká návštěvnost je problém i některých ostatních kulturních akcí (divadlo, koncerty). Právě z tohoto důvodu je nutno vybudovat (zrekonstruovat) prostory klubového charakteru pro lepší účelné využití. Takto upravené objekty by dále mohli sloužit k pořádání různých galerií, výstav a akcí sloužících k prezentaci regionu a tím zvýšit atraktivnost oblastí pro cestovní ruch. Právě oživení kulturních tradic a místního folklóru je nutno brát jako pozitivní potenciál pro rozvoj a prezentaci Ekoregionu (obnova paličkování Strážovské krajky, existence tradic židovského obyvatelstva, zlatá stezka, stříbrné doly). V úvahu je nutno také brát poměrně intenzivní aktivitu církevních hnutí (Strážovsko).

Pozitivem se jeví existence husté sítě obecních knihoven, zahrnující i malá sídla.

Pro další kulturní vývoj dění v Ekoregionu, je nutná koordinace všech podílejících se subjektů a následná propagace jednotlivých akcí (zřízení informačního a kulturního centra, prezentace na internetu, přeshraniční spolupráce, atd.).

Sportovní činnost ve vymezeném území se opírá o poměrně širokou členskou základnu s pestrou nabídkou druhů sportů. Problém lze spatřit v absenci nebo nevyhovujícím stavu materiálně technické základny. V celém Ekoregionu jsou jen 3 malé a nevyhovující tělocvičny. Zcela chybí zařízení sloužící k regeneraci, relaxaci a odpočinku (krytý bazén, sauna, posilovna, masáže). Nedostatek sportovišť se hlavně projevuje špatnou dostupností za

sportovními aktivitami neorganizované veřejnosti. V souvislosti s očekávaným rozvojem cestovního ruchu, je nutno vybudovat kvalitní sportoviště s odpovídajícím zázemím.

Nejrozšířenějším sportem v Ekoregionu je fotbal, dále zde existují oddíly národní házené, volejbalu, nohejbalu, tenisu, skiklubu, turistiky a cyklotriálu.

Z hlediska vhodných přírodních podmínek je potřeba se dále zaměřit na rozvoj turistiky, cykloturistiky a vodáctví (souvislost s rozvojem cestovního ruchu).

3.5. Spolky a zájmové organizace

Činnost spolků a zájmových organizací v území je poměrně aktivní. Nejširší členskou základnu mají místní organizace hasičského sdružení, které jsou i v nejmenších obcích. Mezi spolky, které jsou určitým způsobem spjaté s přírodním prostředím lze zahrnout svaz chovatelů, myslivců, rybářů, včelařů, turistů a zahrádkářů. Právě činnost mysliveckého sdružení se jeví jako důležitá, vzhledem k rozmanitým přírodním podmínkám s hojným výskytem zvěře. V území Ekoregionu je velmi aktivní MO rybářského svazu, která obhospodaruje místní revíry (několik chovných rybníků, pstruhové líhně, říční soustava – pstruhové pásmo na Úhlavě).

Vzhledem k pestrým přírodním podmínkám Ekoregionu, je důležitá existence zmíněných subjektů, pro další ochranu, údržbu a rozvoj krajinného prostředí a dále pro zvýšení zájmu o identitu celého území.

Mezi další činné organizace patří Český svaz červeného kříže a místní organizace Svazu invalidů. Dále se jedná o sportovní sdružení tělovýchovné jednoty a Sportovního klubu Okula Nýrsko.

Jako priorita do budoucna je nutné zapojit stávající subjekty hlouběji do vzájemné spolupráce při řešení různých aktivit v Ekoregionu.

4. Doprava a technická infrastruktura

4.1. Doprava

Hlavním dopravním uzlem v rámci Ekoregionu je město Nýrsko, do kterého se sbíhá několik komunikací II. a III. třídy. Pro dopravní návaznost celého území je důležitá existence železniční tratě, která měla hlavně v nedávné minulosti významnou roli v rozvoji daného území. V posledních letech se však zvyšuje objem silniční přepravy na úkor železniční přepravy. Charakter a tvar silniční a železniční sítě je z velké míry ovlivněn stavbou reliéfu.

Hlavními silničními tahy jsou:

- silnice II. tř. č. 191 (Klatovy - Nýrsko - silniční hraniční přechod Svatá Kateřina),

- silnice II. tř. č. 190 (silniční hraniční přechod Všeruby – Nýrsko – Hojsova Stráž – Železná Ruda)
- silnice II. tř. č. 171 (Janovice nad Úhlavou – Strážov – Běšiny)

Zmíněné komunikace napojují Ekoregion na komunikace I. tř. č. 22 (Klatovy – Kdyně – Domažlice) a č. 27 (Klatovy – Železná Ruda).

Hustota stávající silniční sítě je z hlediska potřeb dostačující (určitým problémem se však jeví napojení Strážovska a Hamrů), její stav je však na některých úsecích v neodpovídající kvalitě. Členitost území a požadavky CHKO a CHOPAV Šumava (zákaz chemických posypů) podstatným způsobem ovlivňují (zvyšují) náklady na údržbu silnic.

Také stav místních komunikací není ve všech úsecích v odpovídající kvalitě, jejich údržba a rekonstrukce spotřebovává nemalé částky obecních rozpočtů.

Území Ekoregionu je napojeno na silniční hraniční přechody – Svatá Kateřina a Všeruby (osobní automobilová doprava) a Železná Ruda (osobní a nákladní automobilová doprava do 3,5 t.). Území protíná železniční trať č. 183 (Plzeň - Přeštice – Klatovy – Nýrsko – Železná Ruda – Bayerisch Eisenstein).

Dopravní obslužnost v rámci Ekoregionu je nedostatečná, což způsobuje rozdrobená sídelní struktura a odlehlost některých sídel. Důležitá je dojížděka do zaměstnání a za studiem. Dopravní obslužnost je zajišťována zčásti železnicí, ale převažuje autobusová doprava. Po roce 1990 se redukcí autobusových spojů dopravní obslužnost podstatně zhoršila. Jedním z dalších problémů z hlediska dopravní obslužnosti je nízká četnost autobusových, ale hlavně železničních spojů v zimním období během víkendů, kdy celá oblast čelí velkému zájmu turistů.

Z autobusové dopravy v regionu působí 2 přepravní subjekty (ČSAD Sušice a privátní Centrum). Mezi těmito přepravci a mezi ČD chybí vzájemná koordinace při četnosti a návaznosti spojů. Chybí zejména spoje v pozdních odpoledních a ve večerních hodinách, které jsou využívány k dojížděce na druhou směnu, za službami apod.

Důsledkem poklesu úrovně dopravní obslužnosti v devadesátých letech dochází k nárůstu individuální automobilové dopravy, což se projevuje negativním vlivem na životní prostředí. Nedostatečné dopravní propojení a nízká intenzita spojů negativně působí na životaschopnost sídel i ekonomiku celého Ekoregionu.

4.2. Technická infrastruktura

Elektrická energie

Hlavní elektrické vedení VVN 110 kV je vedeno od Klatov a napojeno do rozvodny Milence, která transformuje na 22 kV do jednotlivých větví. Z hlediska odborné působnosti a obhospodařování majetku rozvodných sítí a transformátorů je území pod působností rozvodného závodu ZČE Klatovy. Rozvodem elektrického vedení jsou pokryta všechna sídla Ekoregionu, vyjma odlehlých samot. Na jeho území se nachází 7 malých zdrojů elektrické energie, jedná se o malé vodní elektrárny z převážné většiny v soukromém vlastnictví, které však dodávají do rozvodné sítě nepatrné procento energie.

Plyn, vytápění

Na rozvod plynu jsou napojena jen větší sídla Ekoregionu, nebo sídla s vhodnou lokalizací při plynovém vedení. Největší pokrytí mají sídla Nýrsko, Strážov a Dešenice. Vzhledem k určitým výhodám zemního plynu oproti jiným topným médiím je o rozvoj plynofikace ze strany obcí velký zájem. Základní bariérou je však rozdrobená sídelní struktura a s ní i související vysoké pořizovací náklady. Přesto většina obcí vyčleňuje ve svých rozpočtech finanční částky na další rozvoj plynofikace, její rozvoj je důležitý k přiláčení možných investorů a nové bytové výstavbě.

Dalšími formami vytápění objektů je spalování tuhých paliv a elektřiny, oba tyto způsoby jsou však na ústupu, na jedné straně kvůli negativním vlivům na životní prostředí a náročné obsluze a na straně druhé kvůli vysokým finančním nákladům. Ekologickou variantou vytápění objektů v Ekoregionu, kterou je nutno dále rozvíjet, je existence několika kotlů na dřevoplyn.

Velké centrální výtopny jsou lokalizované v Nýrsku, jedna slouží k vytápění panelových bytů, druhá je centrální výtopnou závodu Okula a.s., Optiplast s.r.o. Obě prozatím spalují tuhá paliva, do budoucna se počítá s přechodem na zemní plyn.

Vodní zdroje

Ekoregion Úhlava spadá do správního území a.s. Povodí Vltavy v Praze, nachází se zde vodárenský tok Úhlava (1-10-03-088).

Kvalita a množství pitné vody v Ekoregionu je dostatečné. Vodovodní sítě jsou vybudované ve většině sídel. Důležitou roli ve vodním hospodářství území má existence vodní nádrže Nýrsko na pitnou vodu. Z ní jsou částečně napájeny vodovodní rozvody některých sídel, ostatní mají své lokální zdroje, které jsou poměrně vydatné a kvalitní. Vodní nádrž má nadregionální význam, neboť zásobuje pitnou vodou některá větší města např. Klatovy, Domažlice.

Území disponuje velkým množstvím vodních zdrojů, proto je jeho část zařazena do Chráněné oblasti přirozené akumulace vod – CHOPAV Šumava

Kanalizační síť je vybudovaná jen v některých sídlech (částech sídel) a její napojení na ČOV není dostatečné. Pozitivem je vybudování nové ČOV v Nýrsku (největší potencionální znečišťovatel). Město je však proto vázáno velkým státním dluhem. Výstavba kanalizace a ČOV zaostává z ekonomických důvodů za výstavbou vodovodů. Velkým problémem je absence ČOV na Strážovsku, což eliminuje lokalizaci nových obytných a výrobních objektů. Kanalizace a čištění odpadních vod by mělo být zajištěno u větších sídel Ekoregionu, vzhledem k zachování krajinné stability území a vzhledem k dalšímu rozvoji území.

Komunikační síť, pokrytí signálem

Pokrytí telefonními linkami je v oblasti na dobré úrovni s výjimkou odlehlých sídel a samot. Signál ke komunikaci mobilních telefonů a k příjmu televizního vysílání není dostatečně zajištěn v periferních polohách Ekoregionu (Strážovsko, Hamry). Pro celé území je nutno zkvalitnit příjem signálu TV Prima.

5. Ekonomika

5.1. Ekonomická výkonnost

Úroveň a stav ekonomiky nejvíce ovlivňuje celkovou stabilitu v určitých územích. S klesající ekonomickou výkonností dochází k negativním jevům v celé společnosti (odliv obyvatelstva, zaostávání daných oblastí atd.).

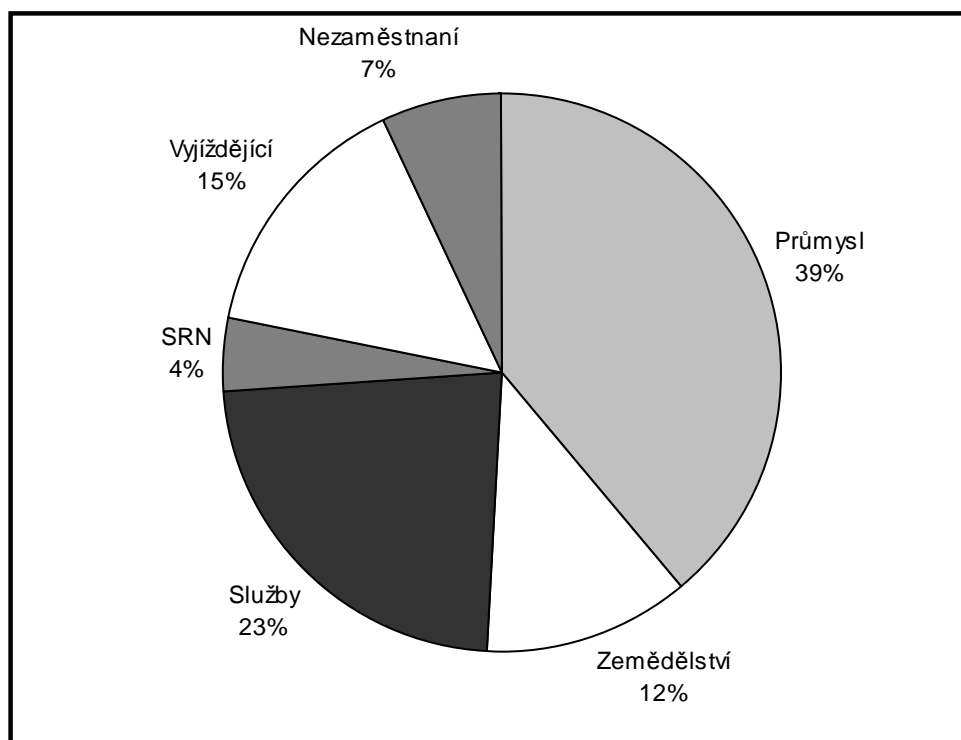
Údaje o ekonomické výkonnosti měřené pomocí základní agregátní veličiny – HDP ve srovnatelných a běžných cenách, nejsou za velikostní jednotku obcí k dispozici. Při srovnání okresních údajů vyplývá, že okres Klatovy patří k hospodářsky slabším oblastem ČR. Z dalšího porovnání údajů vypovídajících o ekonomické vyspělosti okresu (prům. měsíční mzdy) je znovu patrná ekonomická zaostalost okresu Klatovy.

5.2. Struktura ekonomické základny

V období centrálně plánované ekonomiky obhospodařovaly zemědělskou půdu v Ekoregionu místní státní statky. Zemědělská výroba byla neefektivně dotována a zaměstnávala přebytečné množství lidí. Obdobná situace existovala i v průmyslové výrobě (nízká efektivita výroby). Po roce 1990 došlo ke změně struktury vlastnictví ekonomických subjektů. Transformace se hlavně struktury a počtu zaměstnanosti v zemědělství. I přes pokles pracujících v primárním sektoru je Ekoregion možno charakterizovat jako zemědělsko průmyslový. Počet pracujících v zemědělství zhruba třikrát převyšuje republikový průměr. Vysoký podíl zaměstnanosti v primárním sektoru je také zapříčiněn výskytem rozsáhlých lesních porostů a tím i vysokým podílem pracujících v lesnictví. Při současném pohledu na strukturu zaměstnanosti dle odvětví je patrné, že přibližně 50% ekonomicky aktivních obyvatel pracuje v průmyslu, cca 15 až 20% v zemědělství a zbytek v terciálním sektoru. Ze srovnání údajů za Českou republiku vyplývá, že v Ekoregionu je vysoká zaměstnanost v zemědělství na úkor zaměstnanosti v terciálním sektoru. Podíl pracujících v průmyslu je zhruba na stejné úrovni.

Budoucí trend vývoje struktury zaměstnanosti v Ekoregionu se předpokládá ve snížení podílu primárního sektoru, stagnaci sekundárního a nárůst terciálního sektoru.

Graf č.5. Struktura rozdělení práce schopného obyvatelstva Ekoregionu Úhlava podle jednotlivých kategorií.

V grafu jsou uvedeny procentuální podíly zastoupení práce schopného obyvatelstva v Ekoregionu v jednotlivých kategoriích. Kategorie Vyjíždějící udává podíl vyjíždějícího obyvatelstva za prací mimo území Ekoregionu (mimo SRN). Kategorie SRN udává podíl vyjíždějícího obyvatelstva za prací do SRN.
Pramen: Dotazníkové šetření na obecních úřadech v Ekoregionu.

5.3. Zemědělství a lesnictví

Zemědělství má pro Ekoregion význam hlavně z hlediska zaměstnanosti a zachování krajinné stability. Po transformaci však dochází k neustálému poklesu pracujících v primárním sektoru. Dříve v území hospodařily velké podniky státních statků, v současnosti je vlastnictví zemědělské půdy rozdrobené. Hospodaření na pronajaté zemědělské půdě od státu a soukromých vlastníků s sebou nese neúměrné provozní náklady, způsobené vyšší nájemného a představuje překážku pro rozvoj hospodaření soukromých rolníků. Ekonomický rozvoj zemědělců v území je výrazně limitován tržním prostředím, které je charakteristické omezenou kapacitou jedním zákazníkem z důsledkem diktování a monopolizace cen.

Živočišná výroba je v Ekoregionu orientována na produkci masného skotu, dále omezeně na výrobu mléka a chov ovcí. Právě odchov masných plemen skotu pastevním způsobem, je v důsledku podhorského rázu krajiny, hlavním trendem orientace budoucího zemědělství ve sledovaném území. Z rostlinné výroby převažuje obilnářství, dále pěstování řepky, kukuřice a brambor. Z hlediska nepříznivých přírodních podmínek a tím obecně nižších hektarových výnosů oproti níže položeným oblastem, bude nastávat útlum těchto odvětví rostlinné výroby a bude kladen důraz na rozvoj krajiny tvorné funkce zemědělství. Budoucí směr vývoje v zemědělství s sebou bude přinášet stálý pokles počtu pracujících v tomto sektoru.

Důležitým ekonomickým odvětvím vzhledem k rozsáhlým lesům je lesní hospodářství. Z dřevinné skladby dominuje monokultura smrku. V některých oblastech

dochází k zalesňování původními porosty (bučiny). Lesní hospodářství je důležité také pro obecní rozpočty, neboť cca 1/3 všech lesů je v majetku obcí. Dále je nutno zmínit aktivity místního rybářského svazu, které obhospodařují místní vodní plochy (produkce pstruhové násady krajského významu).

Podpora zemědělské činnosti, zejména orientace na nové trendy a formy (mimoprodukční funkce, zvýšení kvalifikace pracovníků, nové technologie, zvýšení konkurence schopnosti, rozvoj agroturistiky), má kromě jiného význam pro udržení stability a atraktivity krajiny a tím i pro rozvoj cestovního ruchu. Limitem pro rozvoj některých zemědělských činností je existence CHKO a CHOPAV Šumava.

Významné zemědělské subjekty v Ekoregionu:

- Agrikultur s.r.o.
- Agro Javor s.r.o.
- Farma Mona
- Lesní spol. a.s. Královský hvozd
- Lesy ČR, s. p.

5.4. Průmysl

Průmysl tvoří nejdůležitější část ekonomiky celého Ekoregionu, hlavně z hlediska zaměstnanosti a tvorby kapitálu. Je v něm zaměstnáno cca 50% ekonomicky aktivního obyvatelstva. Lokalizovaná průmyslová výroba je nenáročná na vstupy energie a materiálu. Neprodukuje nebezpečné zplodiny a odpady ohrožující životní prostředí. Stávající výrobní subjekty byly buďto zprivatizovány nebo nově vybudovány (hlavně výroby s německým kapitálem). Při pohledu na strukturu vlastnických vztahů výrobních subjektů vyplývá, že cca 25% z nich patří německým vlastníkům, ostatní výrobu ovládá tuzemský kapitál.

Největším a tradičním podnikem je Okula a.s. v Nýrsku – 550 zaměstnanců (výrobky z plastů, brýlové obruby, nástroje na zpracování plastů). Okula a.s. je ekonomický subjekt zaměstnávající největší počet pracujících v Ekoregionu. Případné ekonomické problémy tohoto subjektu by způsobily vážné narušení stability na trhu práce ve sledovaném území. Dalším větším průmyslovým podnikem je Kovodružstvo Strážov, v němž pracuje přes 200 zaměstnanců. Ostatní průmyslové provozy jsou zejména zaměřeny na drobnou elektrovýrobu a kovovýrobu, jež má v Ekoregionu dlouholetou tradici. Ve sledovaném území je lokalizováno několik podniků s německým kapitálem (největší - fa GÖTZ).

Slabou stránkou ekonomiky v Ekoregionu je nízký stupeň organizovanosti podnikatelského sektoru, ať již ve vertikálním směru (absence členství zdejších podnikatelských subjektů v hospodářských komorách atd.), tak horizontálním směru (nedostatečná spolupráce a kooperace jednak mezi zdejšími podniky navzájem a dále pak mezi místními a bavorskými subjekty). Právě zlepšení míry organizovanosti celého podnikatelského sektoru je důležité pro vytvoření kvalitnějšího podnikatelského prostředí a lepší výchozí pozice pro prosazování zájmů jednotlivých subjektů.

Hlavním úkolem v oblasti ekonomiky je zvýšení atraktivity Ekoregionu a přilákání významnějších investic – investiční pobídky. Jako nutná se jeví podpora malého a středního podnikání, které by diverzifikovalo současnou odvětvovou strukturu a nabídlo nová pracovní

místa. Nezbytná je nabídka rozvojových ploch a stávajících objektů se zavedenou infrastrukturou. Dále je nutná kultivace podnikatelského prostředí, která spočívá ve vytváření přirozených kooperačních vazeb mezi firmami navzájem a mezi firmami a obcemi. Důležitý faktor pro rozvoj ekonomiky je kvalita lidských zdrojů. Vzhledem k nižšímu stupni vzdělanosti je důležitá orientace na další vzdělávání obyvatelstva.

5.5. Trh práce

Důležité je strukturální rozlišení nezaměstnanosti, ze kterého je patrné, že převážná část nezaměstnaných v Ekoregionu patří mezi obyvatele s nízkým stupněm vzdělání. Tento fakt vystihují disproporce v počtu nezaměstnaných v jednotlivých obcích (Chudenín, Hamry – periferní oblasti s převažující zaměstnaností v zemědělství a s velmi nízkou vzdělanostní úrovní obyvatelstva, míra nezaměstnanosti k 30.8. 1999: Dešenice – 8,14%, Hamry – 20,83%, Chudenín – 16,04%, Nýrsko – 6,27%, Strážov – 4,01%).

Z vývoje stavu a struktury nezaměstnanosti v Ekoregionu vyplývá, že je nutno vytvářet nová pracovní místa v perspektivních oblastech ekonomiky (služby, cestovní ruch) a tím eliminovat zvyšující se procento nezaměstnanosti, způsobené zejména odlivem pracovních sil z primárního sektoru.

6. Cestovní ruch

Vzhledem k tomu, že Ekoregion Úhlava je situován v oblasti Šumavské soustavy z atraktivními přírodními podmínkami, je rozvoj cestovního ruchu důležitou aktivitou pro celkový ekonomický rozvoj celého sledovaného území.

Vzhledem k atraktivitě celé oblasti s výbornými lokalizačními předpoklady pro cestovní ruch, je nutné koordinovat další rozvoj v tomto odvětví a zajistit spolupráci subjektů působících v oblasti cestovního ruchu. V Ekoregionu musí být vytvořena komplexní nabídka, která může být návštěvníkům předkládána jako celek (ná vaznost přírodních atraktivit, cyklotras s již existujícími trasami v Bavorsku a v ostatních částech Šumavy, ubytování, stravování, sportovních a kulturních aktivit atd.). Při rozvoji cestovního ruchu se také jeví jako důležité zaměřit se na jeho méně obvyklé formy (agroturistika, církevní cestovní ruch atd.)

Při rozlišení národnostní struktury turistů, přijíždějících do Ekoregionu se jedná z převážné většiny o tuzemskou klientelu, následuje německá klientela, jejíž existence je důležitá hlavně z ekonomického hlediska (rentabilita luxusních hotelů a penzionů). V letní sezóně, oproti zimní, je vyšší podíl turistů z Nizozemí (karavany). Z hlediska délky pobytu převažuje v oblasti krátkodobá až střednědobá forma cestovního ruchu.

V Nýrsku existuje privátní informační centrum s cestovní kanceláří, jeho činnost je však omezená. Do budoucna je velmi důležité zřídit nové informační centrum, které by komplexně koordinovalo veškeré aktivity spojené s existencí cestovního ruchu (údaje o ubytovacích a stravovacích kapacitách, kulturních a sportovních programech, historických památkách, turistických a cyklistických trasách atd.).

6.1. Přírodní předpoklady

Celý Ekoregion navazuje na obrovský komplex Šumavy a Černého lesa táhnoucím se jihovýchodním směrem při obou státních hranicích Největší atraktivitou jsou rozsáhlé lesní porosty Šumavy s členitým reliéfem (pásmo Královského hvozdu s dominantou hory Ostrý, údolí Městišského potoka s horskými bystřinami). Krajina je protkána řadou vodních toků, protékajících poměrně strmými údolními. Páteří území je tok řeky Úhlavy, jejíž údolní niva se severním směrem rozšiřuje. Část Ekoregionu spadá do CHKO Šumava a vyskytují se zde další přírodní lokality chráněné státem.

Dalším přírodním předpokladem pro přilákání turistů je hojný výskyt zvířeny a její druhová diverzita (lovná zvěř, pstruhový revír na Úhlavě), dále velké množství rybníků určených především pro chov ryb, ale i pro rekreaci.

Velkým kladem území, včetně celé Šumavy, je velká vzdálenost od znečišťovatelů životního prostředí a tudíž nenarušená kvalita lesů, vod a ovzduší.

6.2. Kulturně – historické předpoklady

Ekoregion Úhlava je územím, kde vlivem poválečné výměny obyvatelstva došlo k určitému zprerhání tradic a zvyků. Vyjimku tvoří oblast Strážovska s vyšším podílem původního obyvatelstva a se zachovanými kulturními a náboženskými tradicemi.

Pro zvýšení atraktivnosti celé oblasti a následné přilákání turistů, je nutné posílit stávající, navázat na zprerhané a vytvořit nové kulturní tradice (vytvoření muzea, rekonstrukce historických objektů, založení tradic kulturních festivalů a sportovních akcí atd).

Kulturně – historické atraktivity:

- zřícenina hradu Pajrek, založeno o.s. Pajrek – záchrana zříceniny, snaha o vybudování muzea
- vodní hamr – Městiště
- lesní divadlo –Nýrsko
- zámek Bystřice nad Úhlavou
- stará továrna na zpracování dřeva – Hamry
- renesanční tvrz – Opálka
- původní pohorská zástavba - Strážov
- velké množství kaplí a kostelů
- existence enklávy židovského náboženství (židovské hřbitovy) – Strážov, Nýrsko
- tradice paličkování strážovské krajky
- vazby na kulturně historické památky na bavorské straně

6.3. Materiálně technická základna

Celá oblast je během celého roku poměrně hojně navštěvována turisty, proto musí být dostatečně vybavena obslužnými činnostmi. Velký zvrat v rozvoji materiálně technické

základny nastal po změně společenského systému v roce 1989 (rozvoj služeb v soukromém vlastnictví).

V Ekoregionu je poměrně velký počet objektů individuální rekreace, některá sídla (Hamry) mají až dvoutřetinový podíl objektů využívaných k rekreaci oproti trvale obydleným. Další budovy jsou pro rekreační účely využívány, aniž by byla takto uváděna ve statistice. Přeměna obytných objektů na rekreační, vede k udržení určité funkčnosti těchto budov a sídel, kterým by jinak hrozil zánik. Dalším pozitivem chalupaření je transport finančních prostředků do regionu.

Ve světle polistopadových změn nastal v těchto oblastech republiky rozvoj poskytování privátního ubytování. Zpočátku se jednalo o klasické domovní podnájemy, později se budovaly nové penziony a rekonstruovaly zprivatizované objekty. V současné době se již situace stabilizovala a přizpůsobila se poptávce. Obdobné platí i o vývoji počtu a kvality stravovacích zařízení. Současné ubytovací a stravovací kapacity uspokojují poptávku. Do budoucna, s dalším rozvojem cestovního ruchu, by bylo potřebné vybudovat hotel nebo penzion s větší kapacitou (možnost ubytování autobusových zájezdů) a dále ekonomicky nenáročné ubytování typu turistické ubytovny.

Vybrané atraktivity a objekty využívané cestovním ruchem:

- autokemp s koupalištěm – Nýrsko, Strážov
- sjezdovka s umělým povrchem a vlekem
- cyklotrasy, naučná stezka CHOŠ
- cyklotrialová trať (BMX)
- střelnice – Skelná Huť
- penziony a hotely – Kohout, Koruna, Prenet, Radnice, Bílá strž, atd.

7. Životní prostředí

7.1. Voda

Ochrana vod je významnou součástí péče o životní prostředí. Jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách (viz. vodní hospodářství), mají vodní zdroje v Ekoregionu důležitou krajinnotvornou funkci (řeka Úhlava s nádrží, soustava rybníků).

Jakost povrchových a podzemních vod je velmi vysoká. Část území je zahrnuta do Chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV) a CHKO Šumava, ve kterých je nutno striktně dodržovat ochranná opatření. Existence pruhového pásma na řece Úhlavě je indikátor čistoty vody. Největší potencionální znečišťovatel – Nýrsko, má již dobudovanou ČOV. V ostatních větších sídlech se její vybudování plánuje.

Vzhledem k relativně malým plochám povodí místních vodních toků a k vzhledem k existenci přehradní nádrže Nýrsko (konstrukce je budována na zachycení stoleté vody), nehrozí Ekoregionu akutní nebezpečí záplav.

7.2. Ovzduší

Stejně jako v celé oblasti Šumavy není ani v Ekoregionu Úhlava ovzduší příliš zatížené znečišťujícími látkami. V oblasti, ani v její blízkosti není žádný velký zdroj znečišťování. Nepatrný, lokální vliv na kvalitu ovzduší má spalování tuhých paliv při vytápění objektů (centrální výtopna Nýrsko a výtopna Okula a.s. – možnost tvorby inverzí hlavně v zimním období). Do budoucna se předpokládá přechod na plynná paliva. Určitou hrozbou znečištění ovzduší se může jevit zvyšování frekvence automobilové dopravy.

7.3. Nakládání s odpady

Odvoz komunálního odpadu v Ekoregionu zajišťují technické služby města Nýrska (mimo Strážovska – firma Rumpold). Povolena skládka odpadu pro Ekoregion je v Hodousicích (její kapacita postačuje na 2 roky), do budoucna je nutno vybudovat nové kapacity. Zavádí se nový program systému separace využitelných složek odpadu (kontejnery vyčleněné pro jednotlivé druhy odpadu). V Nýrsku je zřízen sběrný dvůr. Problémem je likvidace komunálního odpadu v odlehlých sídlech a oblastech Ekoregionu, jednak z důvodů jejich odlehlosti (špatnému dopravnímu napojení) a jednak z důvodů vyššího podílu objektů sloužících cestovnímu ruchu (objekty individuální rekreace). V těchto oblastech je lokalizováno několik malých nelegálních skládek. Do budoucna je nezbytně nutné tyto skládky zlikvidovat a zajistit vhodné prostory (kontejnery) pro akumulaci komunálního odpadu v takto postižených oblastech a jejich následný odvoz.

V Ekoregionu nevzniká větší množství nebezpečných průmyslových odpadů. Výhledově je nutné zavést komplexní systém nakládání s odpady, který by řešil uzavřený cyklus separace, zpracování, využití a zneškodňování odpadů, zatím jsou řešeny pouze dílčí problémy odpadového hospodářství.

7.4. Chráněná území

Poloha Ekoregionu zahrnující hlavní šumavský hřeben, šumavské předhůří a desetiletí uzavřené území v jeho jihovýchodní části (k.ú. Hamry), představují hlavní důvody skutečnosti výskytu přírodně a krajinářsky cenných území. Okres Klatovy je na 2. místě v republice z hlediska hodnoty zvláště chráněných území, na 1. místě podle celkové rozlohy maloplošných zvláště chráněných území.

Chráněná krajinná oblast Šumava (CHKOŠ) se rozkládá v jihovýchodní části Ekoregionu, její hranice vede přes katastrální území obcí Chudenín, Nýrsko, Dešenice a Strážov. V k.ú. Dešenice (meandry Úhlavy) se nachází 1. zóna CHKO – nejpřísnější ochrana. V této zóně je lokalizováno regionální biocentrum. V k.ú. Hamry se nachází Národní přírodní rezervace Bílá strž. Územím prochází nadregionální biokoridor Královský hvozď a regionální biokoridor táhnoucím se údolím řeky Úhlavy. Mezi další chráněné oblasti patří ochranné lesy – lokalita Křížový vrch a lesy zvláštního určení Městišťské údolí.

SWOT ANALÝZA EKOREGIONU ÚHLAVA

SWOT analýza je metoda přehledného zpracování analytické části rozvojových strategií. Navazuje na podrobnější situační analýzu Ekoregionu.

Principem metody je definování silných a slabých stránek (Ekoregionu Úhlava), které popisují současný stav. Na to navazuje definice rozvojových předpokladů (příležitostí) a rozvojových rizik (ohrožení) hodnotící perspektivy oblasti.

SWOT analýzu je účelné provádět jen pro klíčové oblasti Ekoregionu, před provedením SWOT analýzy je tedy vhodné stanovit hlavní oblasti Ekoregionu:

- 1. Hospodářský rozvoj**
- 2. Infrastruktura**
- 3. Lidské zdroje**
- 4. Rozvoj území**

Hospodářský rozvoj

(ekonomika, průmysl, zemědělství, cestovní ruch, trh práce....)

Silné

Geografická blízkost trhu EU
Dobrá dosažitelnost pro hospodářské aktivity
Tradice průmyslové výroby v regionu
Dostatek vhodných objektů pro drobnou průmyslovou výrobu
Dostatek půdy pro extenzivní zemědělství

Slabé

Nedostatek kvalifikovaných pracovních sil
Vysoký podíl pracujících v zemědělství
Neexistence vazeb průmyslu na školství v regionu
Nedostatečná infrastruktura pro průmyslovou výrobu
Silná orientace na prvovýrobu v zemědělství

Příležitosti

Podpora zpracovatelského průmyslu s využitím místních zdrojů
(zemědělské produkty, dřevo)
Rozvoj výroby v návaznosti na tradici v regionu
Zasíťování lokalit pro podnikání
Zpracování komunálního odpadu a odpadu z výroby v regionu
Podpora mimoprodukčních funkcí zemědělství
Realizace rekvalifikačních programů
Diverzifikace průmyslové i zemědělské výroby
Zřízení pobočky Celního úřadu v Nýrsku
Zaměření na produkci biopotravin

Ohrožení

Nedostatečná kapacita skládky průmyslového odpadu
Nedostatek ubytovacích kapacit pro zaměstnance
Odliv kvalifikovaných pracovních sil
Stagnace či zánik hlavních zaměstnavatelů regionu

Infrastruktura

(Dopravní a technická infrastruktura, služby...)

Silné

Kvalitní silniční a železniční spojení s regionálními centry (Klatovy, Plzeň)
Kvalitní silniční napojení na SRN (popř. EU)
Dostatečná kapacita vysokého napětí
Dostatek zdrojů pitné vody (přehrada Nýrsko...)
Hustá síť místních komunikací
Velká kapacita čističky odpadních vod v Nýrsku

Slabé

Nekoordinovanost poskytovatelů hromadné dopravy
Nedostatečná místní dopravní obslužnost
Nekvalitní popř. chybějící kanalizační systémy ve většině obcí
Špatný stav místních komunikací
Nulová připravenost na novou zástavbu
Zhoršující se stav staveb ve vlastnictví obce
Nedostatečný rozsah služeb v malých sídlech
Velká rozdrobenost sídel

Příležitosti

Ekonomizace hromadné dopravy
Možnost napojení dalších obcí na čističku v Nýrsku
Zavedení nových technologií při řešení odpadové problematiky
Vybudování nové skládky komunálního odpadu

Ohrožení

Rostoucí množství odpadů
Postupné zastarávání infrastruktury
Nedostatečná kapacita skládek všech druhů odpadu
Omezování rozsahu základních služeb v menších sídlech

Lidské zdroje

(Obyvatelstvo, osídlení, sociální rozvoj, školství, kultura, zaměstnanost....)

Silné

Nadprůměrný podíl mladého obyvatelstva
Dostatečná kapacita školských zařízení
Tradice spolkového života v regionu
Pozůstatky náboženských tradic a vysoká religiozita populace
Dostatek volné pracovní síly

Slabé

Nedostatek bytů zejména pro mladé rodiny
Nedostatečná nabídka možností pro relaxaci a zábavu
Nekoordinace činnosti zájmových aktivit
Podprůměrná vzdělanost a nízká flexibilita obyvatel
Slabá identifikace obyvatel regionu s vlastním územím
Absence zařízení pro občany v poproduktivním věku

Příležitosti

Rozvoj a podpora přeshraniční spolupráce v oblasti školství, kultury a sportu
Rozvoj a podpora spolkového života
Posilování místního patriotismu a historické kontinuity
Vytváření prostoru pro prezentaci regionu
Podpora obnovy tradic
Podpora vzdělávání v souvislosti s potřebami regionu

Ohrožení

Odliv mladé populace z regionu
Ztráta historického vědomí obyvatel a jejich sounáležitosti s regionem
Přetrvávající pasivita institucí i obyvatel
Ztráta komparativní výhody v podobě nízkých mezd
Úbytek školských zařízení v souvislosti s klesající poptávkou

Rozvoj území

(Poloha a vnější vztahy, přírodní podmínky, sídelní struktura, životní prostředí, využití krajiny ...)

Silné

Výhodná poloha ve vztahu k ČR a SRN ve všech oblastech
Vhodné přírodní podmínky pro cestovní ruch
Vysoká kvalita životního prostředí
Vodní zásobárna nadregionálního významu
Dobrá dostupnost rekreačního centra Železná Ruda - Špičák

Slabé

Nedostatečná koordinace a provázanost služeb
Malá propagace Ekoregionu navenek
Nedostatek lokalit pro rozvoj v okolí sídel
Velká rozdrobenost sídel
Neexistence komplexního územního plánu pro obce
Vysoká finanční zátěž na obslužnost z důvodu rozdrobenosti sídel

Příležitosti

Zachování kvalitního životního prostředí
Budování turistických a cyklistických tras (a jejich napojení na stávající)
Výstavba nových vodních ploch
Výstavba ubytovacích kapacit
Podpora napojení na rekreační centrum Železná Ruda - Špičák
Vybudování infrastruktury pro cestovní ruch
Orientace na šetrné formy cestovního ruchu
Zvýšení atraktivnosti území a jeho atraktivnosti

Ohrožení

Zvyšování frekvence automobilové dopravy
Rozvoj tzv. živelné a náhodné turistiky
Mizející krajínotvorná funkce zemědělství

STRATEGICKÁ ČÁST

STRUKTURA STRATEGIE

Na základě podrobné situační analýzy, výsledků SWOT analýzy a na základě závěrů vzešlých z jednání pracovní skupiny byly stanoveny cíle rozvojové strategie. Jsou rozděleny následujícím způsobem:

1. **Obecný cíl**, který

- jasně a stručně vyjadřuje, čeho bude realizací rozvojové strategie a činností MAS dosaženo.

2. **Strategické cíle**, které

- naplňují obecný cíl a
- rozdělují ho na čtyři strategické oblasti, na něž bude rozvojová strategie a činnost MAS zaměřená

3. **Specifické cíle**, které

- naplňují jednotlivé strategické cíle,
- konkretizují je a
- specifikují cestu, jíž bude naplnění strategických cílů (a tedy i cíle obecného) dosaženo.

V následujícím oddíle jsou výše uvedené cíle nejprve představeny a poté následuje jejich podrobnější popis.

POPIS STRATEGIE ROZVOJE EKOREGIONU ÚHLAVA

Obecný cíl:

Rozšířením systému marketingové značky Ekoregionu Úhlava zajistit trvale udržitelný rozvoj regionu po stránce ekologické, sociální i ekonomické.

Strategické a specifické cíle

Strategické cíle jsou zvýrazněny a označeny číslicemi 1. – 6. Specifické cíle jsou přiřazeny k strategickému cíli, který naplňují, a označeny písmeny.

1. Rozšíření systému marketingové značky

- a. Zapojení nových subjektů
- b. Zpracování odborných studií

2. Zlepšení marketingu místních produktů a služeb

- a. Společný postup při prezentaci regionu
- b. Spolupráce výrobců a poskytovatelů služeb

3. Podpora zavádění ekologických provozů

- a. Informování o možnostech ekologických provozů
- b. Úpravy jednotlivých provozů

4. Podpora rozvoje komunity

- a. Pořádání společenských, kulturních a vzdělávacích akcí
- b. Otevřená komunikace s veřejností

5. Spolupráce s dalšími regiony

- a. Využití a rozvoj dosavadní spolupráce
- b. Zapojení do sítě venkovských oblastí s rozvinutým partnerstvím

6. Formalizace místního partnerství

- a. Založení Místní akční skupiny
- b. Podpora účasti obyvatel na správě a rozvoji území
- c. Posílení vztahu obyvatel k regionu

Popis strategických cílů a aktivit

1. Rozšíření systému marketingové značky

V rámci přípravy systému Marketingové značky ekoregionu Úhlava byla v roce 2003 vytvořena pracovní skupina, která se skládala ze zástupců samosprávy a podnikatelů. Výstupem z jednání pracovní skupiny bylo vytvoření souboru kvalitativních a ekologických standardů pro podnikatele v cestovním ruchu. Zároveň byl vytvořen systém kontroly dodržování standardů. Soukromí partneři byli do přípravy systému zapojeni kvůli předběžnému zjištění jejich zájmu, možností a potřeb. Tím, že byli zapojeni do přípravy systému, zvětšil se i jejich zájem o zapojení se do jeho fungování.

První nositelé marketingové značky (18 místních restaurací, penzionů a hotelů) byli vybráni na počátku roku 2004. Podnikatelé i zástupci samosprávy se scházeli i v dalších měsících, aby konzultovali přínosy marketingové značky a možnosti rozšíření celého systému. K těmto jednáním byli přizváni i zástupci místních neziskových organizací.

Realizace tohoto cíle umožní zapojit do činnosti partnerství širší spektrum místních obyvatel a dalších relevantních partnerů (např. zemědělců, řemeslníků). Na modelovém příkladu podnikatelů v cestovním ruchu bude demonstrováno, že ekologicky šetrný provoz může sloužit i jako nástroj zvýšení konkurenceschopnosti a posílení místní ekonomiky.

V rámci tohoto cíle dojde k vypracování potřebných studií, nezbytných k takovému rozšíření, i poskytnutí relevantních informací širšímu spektru případných zájemců o účast v systému marketingové značky.

2. Zlepšení marketingu místních produktů a služeb

Mikroregion je místem s vysokým potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu (kvalitní životní prostředí, blízkost rekreačních středisek nadregionálního významu atd.) Pro zvýšení efektivity regionu v oblasti cestovního ruchu je potřeba koordinovat služby poskytované turistům zejména na úrovni informovanosti a propagace.

Pro adekvátní rozvoj cestovního ruchu je potřeba věnovat maximální pozornost propagaci regionu a to jak na regionální tak na národní i mezinárodní úrovni se zaměřením na sousedící Německo. Rozvoj cestovního ruchu v mikroregionu mohou stimulovat nové formy cestovního ruchu, vycházející z venkovského charakteru území. Tyto formy nemusí být investičně příliš náročné a jsou zpravidla šetrné k životnímu prostředí. Mikroregion má dobré předpoklady pro rozvoj církevního a venkovského cestovního ruchu, agroturistiky a cykloturistiky.

Informační materiály vznikající v rámci tohoto cíle, včetně internetových stránek, se budou vzájemně doplňovat a navazovat na sebe. Budou mít i jednotnou grafickou úpravu. Místním podnikatelům nabízejících služby v cestovním ruchu a příbuzných oborech bude umožněno v těchto vydávaných materiálech a dalších informačních nástrojích prezentovat svoji nabídku. Součástí nabídky místních krás a kulturních událostí tak bude i dostatečné informování o nabízených službách v oblasti cestovního ruchu.

3. Podpora zavádění ekologických provozů

Vzhledem k plánovanému rozšíření a prohloubení systému marketingové značky Ekoregionu Úhlava bude třeba v jednotlivých provozech provádět i kvalitativní úpravy provozu (zavádění ekologických způsobů vytápění, provádění stavebních úprav, apod.). Vzhledem k finanční náročnosti takových opatření bude nezbytné provázat je s veřejnou podporou a poskytnutím dostatečného množství kvalitních informací.

4. Podpora rozvoje komunity

Mikroregion Úhlava má bohatou kulturní a historickou tradici. Možnosti kulturní a sportovního vyžití v mikroregionu Úhlava jsou však nedostatečné, soustředěně zejména do města Nýrsko. Pro zvýšení atraktivity území je nutno zkvalitnit a diverzifikovat nabídku v této oblasti, podporovat pořádání pravidelných kulturních akcí v mikroregionu a také je účinně propagovat.

V kraji je vysoký potenciál občanského a silná tradice spolkového života. Podpora a koordinace občanského sektoru může být výrazným přínosem pro mikroregion. Jako potřebná se jeví koordinace a propagace neziskového sektoru a zajištění distribuce informací o aktuálních možnostech pro jeho rozvoj (v oblasti finanční i strukturální). Neziskové organizace mohou výrazně napomoci rozvoji regionu.

Podpora tohoto jevu může sehrát významnou roli při zvyšování atraktivity kraje pro cestovní ruch, ale i pro obnovu vztahu místních obyvatel k území regionu.

5. Spolupráce s dalšími regiony

Úzkou spoluprací se sousedním Bavorskem umožňuje existence přeshraničního sdružení obcí Královský Hvozd. Se zástupci bavorských obcí (Arrach, Eschlkam, Lam, Lohberg a Neukirchen b. Hl. Blut.) a podnikatelů byl systém marketingové značky konzultován, neboť na bavorské straně marketingová značka funguje již řadu let a na základě bavorských zkušeností byl český systém i vytvořen. Nabízí se zde tedy prostor pro rozvoj této spolupráce

6. Formalizace místního partnerství

Zástupci samosprávy a podnikatelských subjektů se pravidelně schází a vyhodnocují dopady systému marketingové značky a možnosti jeho zkvalitnění. Těchto jednání se účastní i zástupci neziskových organizací. Společně vytvořili i strategii rozvoje ekoregionu Úhlava, která navazuje na dosavadní strategické dokumenty a kterou budou společně naplňovat

Pro založení MAS jsou tedy dány faktické podmínky. O institucionalizaci sdružení bylo rozhodnuto na posledních dvou jednáních zástupců ekoregionu, podnikatelů i NNO. Všichni účastníci tohoto jednání se shodli na tom, že formalizace skupiny může pozitivně ovlivnit dosud probíhající spolupráci, a jsou připraveni nést zodpovědnost za činnost MAS a realizaci vytvořené strategie účastí v orgánech nového právního subjektu í. Na řízení tohoto orgánu se budou zástupci samosprávy i soukromých subjektů podílet rovným dílem.